

Maj 2024

Utvärdering av Samordningsförbundet Älv & Kusts insatser utifrån ett remittentperspektiv

SAMMANFATTNING

Samordningsförbundet Älv & Kust är en myndighetssamverkan mellan Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Västra Götalandsregionen samt kommunerna Ale, Kungälv, Stenungsund, Tjörn och Öckerö. Vintern 2024 initierades en utvärdering av förbundets insatser utifrån ett remittentperspektiv. Syftet var att värdera förbundets resultat i förhållande till den målgrupp förbundet arbetar med, identifiera alternativa insatser till förbundets insatser samt att bedöma förbundets betydelse för målgruppen. Ytterligare en frågeställning var att identifiera orsaker till den ökade efterfrågan på samordnade insatser som förbundet märkt av under de senaste åren.

Utvärderingen har genomförts av Contextio Ethnographic AB och omfattar totalt 17 djupintervjuer med remitterter från förbundets parter, samtal/avstämningar med ansvariga på förbundet samt genomgång av interna dokument och statistik. En mindre omvärldsanalys har också genomförts. Intervjuerna genomfördes digitalt, med två undantag där intervjuerna genomfördes via telefon. Kriterier för urval var främst erfarenhet av att ha remitterat ett antal personer till förbundets insatser samt spridning på parter och geografisk hemvist.

Utvärderingsresultaten visar att den målgrupp som remittenterna beskriver är personer med en komplex problematik bestående av långvarig ohälsa, i många fall även en funktionsnedsättning, sociala problem och i stort behov av samordnad rehabilitering med stöd från flera olika myndigheter. Möjligheten att remittera till Älv & kust beskrivs av remittenterna som en chans för individerna att få ett löpande individuellt anpassat och lagom kravfyllt stöd, det vill säga en förrehabilitering för att klara ordinarie verksamheter. För personer som prövas mot arbete men saknar arbetsförmåga skapas ett underlag som ger remittenterna möjlighet att besluta om nästa steg och eventuell ansökan om mer varaktiga former av försörjning.

I dagsläget saknas i stort sett andra alternativ till Älv & Kst som ger ett motsvarande samordnat stöd till målgruppen. Arbetet blir därmed effektivt genom att det ger individerna en chans att komma vidare i livet och få sina rättigheter tillgodosedda. Samverkansteamet har också utvecklat en gemensam expertkunskap på samordnat stöd som på sikt blir effektivare än att varje handläggare ska samverka med olika parter för varje enskild individ.

Utvärderingen visar på ett glapp mellan behov av samordnad rehabilitering och den faktiska kapaciteten hos Älv & Kust. Fler inkommande remisser och ökande kötider framstår som en logisk följd av strukturella förändringar såsom neddragningar inom hälso- och sjukvården och kommuner, Arbetsförmedlingens omorganisation och Försäkringskassans förändrade riktlinjer 2018. Hur det ökade behovet ska mötas upp är därför en viktig diskussion för såväl styrelse som de enskilda myndigheterna.

Utöver ovanstående visar utvärderingen också på tre utvecklingsområden; förtydligande av målgruppen, behov av information samt komplettering av intern uppföljning. Utvärderaren ger följande rekommendationer:

- För en diskussion kring hur det ökade behovet av samordnad arbetslivsinriktad rehabilitering ska kunna mötas upp.
- Förtydliga intentioner och förhållningssätt gällande målgrupp på hemsidan och i andra dokument för att skapa samsyn och en gemensam begreppsapparat hos Älv & Kust och remitterter.

- Fortsätt bidra i forum med remittenter, exempelvis rehabkoordinatorerna, angående vilka personer som remitteras idag och eventuella skillnader mellan remittenternas tolkning av målgruppen.
- Diskutera vilka nya informationskanaler som kan användas för spridning av information. Vilken information är viktigast att nå ut med för att undvika missförstånd? Går det att rikta information till vissa grupper av remittenter?
- Förtydliga på webbplatsen och i övrig information att BIP-teamen består av fasta representanter och inte beror på vilken vårdcentral eller socialtjänst som deltagaren tillhör.
- Om möjligt, förtydliga vid uppstartsmötet, vilka rutiner som gäller för slutdokumentationen, det vill säga vilka parter som får ta del av denna.
- Komplettera nuvarande uppföljning med framför allt diagnoser och våld i nära relationer för att möjliggöra jämförelser över tid.
- Diskutera statistiken i styrelsen och personalteamet som en del av gemensam reflektion och ökad förståelse till varför resultaten ser ut som det gör. Finns det speciella grupper av deltagare som det fungerar bättre/sämre för, hur kan detta hanteras osv.
- Informera parter om resultatet på screeningen gällande våld i nära relationer och att majoriteten av deltagarna inte tidigare fått besvara dessa frågor. Varje medlemspart har ett ansvar för att implementera arbetet mot våld i de egna verksamheterna.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning.....	2
1. INLEDNING.....	5
1.1 Rapportens disposition.....	5
2. UTVÄRDERINGEN	6
2.1 Utvärderingsprocessen	6
2.1.1 Datainsamling.....	6
2.1.2 Urvalsdiskussion.....	7
2.2 Analys av data	7
Analys	7
2.2.1 Begränsningar.....	7
2.3 Omvärldsbevakning	7
2.3.1 Anställningsbarhet.....	8
2.3.2 Sjukskrivning och psykisk ohälsa.....	8
2.3.3 Ekonomisk samverkan i samordningsförbund.....	9
3. Huvudsakliga insatser vid Älv & Kust	10
3.1 Huvudsakliga insatser.....	10
3.1.1 Genomlysning i BIP-team	10
3.1.2 Samverkansteamet – projekt Gränsgångare.....	10
3.2 Ökad efterfrågan på samordnat stöd.....	11
3.2.1 Resultat 2023	13
4. Resultat och analys.....	14
4.1 Målgruppen.....	14
4.2 Varför Älv & Kust?.....	15
4.2.1 Fullgoda alternativ saknas	15
4.2.2 Kötiden ett dilemma.....	16
4.3 Resultat för individen	16
4.3.1 Remittenternas syfte varierar.....	16
4.3.2 Olika former av resultat.....	17
4.3.3 Tiden är rimlig.....	18
4.3.2 Betydelse för individen.....	19
4.4 Stöd till remittenterna	20
4.4.1 Hur fungerar insatserna?	20
4.4.2 Hur beskrivs stödet?	23
4.5 Ökad efterfrågan på samordnat stöd.....	25
5. Sammanfattande reflektioner och rekommendationer	27
5.1 Sammanfattande slutsatser utifrån frågeställningar.....	27
5.1.1 Sammanfattande slutsatser utifrån frågeställningar	27
5.1.2 Övriga slutsatser.....	29
5.2 Utvecklingsområden och rekommendationer	30
5.2.1 Glapp mellan behov och resurser	30
5.2.2 Förtydligande av målgrupp	30
5.2.3 Behov av information.....	31
5.2.4 Intern uppföljning.....	31
Referenser	33
Bilaga 1.	34

1. INLEDNING

Samordningsförbundet Älv & Kust är en myndighetssamverkan mellan Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Västra Götalandsregionen samt kommunerna Ale, Kungälv, Stenungsund, Tjörn och Öckerö. Syftet är att samverka för att stötta individer med komplexa livssituationer. Förbundet finansierar ett samverkansteam med uppgift att ge ett samordnat stöd till individer som remitteras från förbundets medlemmar. Förbundet håller också samman fyra BIP-team¹ där parterna kan samordna bedömningar och beslut kring individer. BIP-teamen är tvärprofessionella team där parterna möts för konsultativt stöd i komplexa ärenden.

Under det senaste året har Älv och Kust märkt att efterfrågan på ett samordnat stöd har ökat markant där antalet inkommande remisser i princip fördubblats sedan 2021. År 2023 var antalet i 229 inkomna remisser. Merparten lämnas från hälso- och sjukvården (46%) där merparten har ersättning från Försäkringskassan. Under det senaste året har även kommunernas andel ökat till 36% medan remisser från Arbetsförmedlingen är relativt få, 4%² och från Försäkringskassan 14%.

Målgruppen som merparten av remisserna gäller har oftast någon form av långvarig ohälsa, i kombination med en komplex livssituation, som försvårar möjligheten att förvärvsarbeta. Stödet till individerna behöver därför vara samordnat och utgå från den individuella situationen, något som ofta kräver långsiktiga resurser från personalen som ska ge detta stöd. Detta kan i sin tur krocka med efterfrågan på resultat och effekter av genomförda insatser.

Samordningsförbundet driver i dagsläget ett ESF-finansierat projekt, Gränsgångare, där personalen tillsammans med deltagaren arbetar tillsammans för att identifiera hinder och stötta deltagaren mot uppsatta mål. Syftet med projektet är att identifiera och förklara hur arbetsmetoderna av komplexa ärenden fungerar för att föra individerna framåt. Erfarenheter från tidigare ESF-finansierade projekt har också använts för att finansiera en modellering av nyckeltal för att kunna beräkna ekonomiska effekter av olika resultatutfall i verksamheten. Styrelsen har under en längre tid efterfrågat ett sätt att kunna göra mätningar av socioekonomiska effekter.

Föreliggande rapport redovisar resultatet av en kvalitativ utvärdering som en del av arbetet med att identifiera effekter av de insatser som genomförs inom ramen för Älv & Kust. Utvärderingen genomfördes våren 2024 av Contextio Ethnographic AB.

1.1 Rapportens disposition

I kapitel 2 beskrivs utvärderingen, dess syfte, metod för datainsamling samt analys. Kapitel 3 ger en kort beskrivning av remissflödet inom Älv & Kust, projekt Gränsgångare samt en kort beskrivning av de huvudsakliga insatser som varit fokus för utvärderingen; genomlysning och Samverkansteamet/projekt Gränsgångare).

---

¹ BIP – Beredning, Information, Progression

² Statistik erhållen från Älv & kust

2. UTVÄRDERINGEN

Syftet med utvärderingen är att inventera vilka problem som insatserna hjälper parterna att lösa, samt undersöka varför efterfrågan på förbundets insatser har ökat. I uppdragsbeskrivningen för utvärderingen, som godkänts av förbundets styrelse, preciseras tre syften:

1. Värdera förbundets resultat i förhållande till den målgrupp förbundet arbetar med.
2. Identifiera alternativa insatser till förbundets insatser.
3. Synliggöra de individer som står långt ifrån arbetsmarknaden och utifrån tillgängligt stöd bedöma förbundets betydelse för målgruppen.

Följande frågeställningar har varit utgångspunkt för utvärderingen:

- Hur definierar remittenterna målgruppen de ber förbundets insatser om stöd för?
- Vilket problem är det remittenterna får löst när de får stöd från förbundets insatser?
- Vilka alternativ har remittenten att tillgå i det fall inte förbundets insatser hade funnits?
- På vilket sätt är förbundets verksamhet ett stöd för sina remittenter?
- Vilka faktorer kan förklara varför remissantalet till förbundet stiger?

Intervjuguiden (se bilaga 1) är halvstrukturerad med till största delen öppna frågor med möjlighet till följdfrågor. Flera frågor har använts för att besvara varje frågeställning.

2.1 Utvärderingsprocessen

Ett uppstartsmöte ägde rum mellan Contextio och ansvariga på Älv & Kust, det vill säga förbundschef, t.f. förbundschef och samordnare. Under mötet diskuterades aktuell statistik, projekt Gränsgångare, arbetsmetoder med mera.

2.1.1 Datainsamling

Datainsamlingen har främst varit kvalitativ vilket också var utgångspunkten för uppdraget. Ett informationsmejl med kort beskrivning av den kommande utvärderingen och dess syfte mejlades till berörda remittenter från förbundets samordnare, varefter utvärderaren tog kontakt och bokade in en intervju. Urvalet gjordes av ansvariga på Älv och kust utifrån kriterierna att remittenten skulle ha remitterat ett flertal personer till Älv och kust, ha god kunskap om förbundet, representera förbundets medlemmar samt att ha en geografisk spridning över upptagningsområdet. Samtliga remittenter tackade ja till intervju när de kontaktades av utvärderaren. Totalt genomfördes 17 djupintervjuer, se fördelningen i tabell 1.

Tabell 1. Antal och fördelning på intervjuer på förbundets medlemmar

Myndighet/medlem	Antal intervjuer
Psykiatrin	4
Primärvården	4
Kommun/socialtjänst	5 (en per kommun)
Försäkringskassan	2
Arbetsförmedlingen	2

Intervjuerna tog mellan 35 och 45 minuter att genomföra och genomfördes digitalt via Teams, med undantag för två intervjuer som genomfördes per telefon. Intervjuerna spelades in med

intervjupersonernas samtycke och skrevs ut i sammanfattade form. Telefonintervjuerna skrevs in direkt i datorn under intervjuerna.

Utöver ovanstående har utvärderarna tagit del av intern dokumentation och statistik. Utvärderaren har också haft telefonavstämningar med samordnaren på Älv och kust för att klargöra praktiska frågor kring arbetsmetoder och remissgång.

2.1.2 Urvalsdiskussion

Urval av remittenter för intervjuer utfördes av uppdragsgivaren vilket kan medföra en risk för att omedvetet välja personer som är positivt inställda till förbundet. Med tanke på urvalskriterierna som främst syftade till ett strategiskt urval var dock förfarandet nödvändigt för att intervjupersonerna skulle ha god kunskap om förbundet och kunna se resultat och eventuella förändringar över tid. Urvalet innehåller en god spridning på förbundets medlemmar, olikheter i position och med erfarenheter från att remittera till både BIP-team och Samverkansteamet. Det finns också en god geografisk spridning hos de intervjuade som delgett utvärderaren både positiva och mindre positiva erfarenheter under intervjuerna. Representativiteten får därför sägas vara god bland de remittenter som har god kunskap om Älv & Kust, där det sistnämnda är en förutsättning för att utvärderingen skulle kunna genomföras.

2.2 Analys av data

Analys har genomförts med vedertagna metoder. En tematisk analys har genomförts av intervjuerna som skrivits ut och sammanfattats under respektive frågeområde. Citat har plockats ut för att illustrera framkomna teman. För att undvika igenkännande av intervjupersoner har mindre detaljer förändrats i citaten för att undvika igenkännande, dock utan att förändra innebörden i det som sagts. Citaten har också i några fall ändrats från talspråk till skriftspråk för att underlätta läsbarheten.

Regelbundna avstämningsmöten har genomförts med ansvariga för utvärderingen på Älv & Kust där resultatet har diskuterats och utvärderarens frågetecken rätats ut. Utvärderaren har också vid två tillfällen stämt av frågor, som uppkommit under intervjuerna, med ansvarig samordnare för Samverkansteamet och BIP-teamen.

En omvärldsbevakning har genomförts för att hitta forskning på området och jämföra resultaten med forskningen. Statistik från Älv & Kust har använts för att illustrera intervjuerna och det framkomna resultaten.

2.2.1 Begränsningar

Utvärderingen fokuserar på ett remittentperspektiv och har ingen ambition att utvärdera deltagarperspektivet. Det är en kvalitativ utvärdering vilket innebär att utvärderaren eftersträvat en mättnadseffekt utan att kunna generalisera resultatet till att gälla samtliga remittenter.

2.3 Omvärldsbevakning

Nedan ges en kort beskrivning av forskning kring anställningsbarhet, sjukskrivning och samordnat stöd som utvärderaren bedömt vara relevanta för uppdraget.

2.3.1 Anställningsbarhet

The Employability Indicator Project/BIP, som bedrivits vid Vaeksthusets forskningscentrum i Danmark har systematiskt studerat relationen mellan indikatorer för anställningsbarhet och möjligheten för personer i utsatta situationer att etablera sig på arbetsmarknaden.³ I och med detta har forskarna också kunnat peka på vilken typ av hjälp som målgruppen behöver för att kunna nå anställningsbarhet. BIP-studien identifierade elva indikatorer/områden såsom viktiga för progression för att nå anställningsbarhet. Indikatorerna gäller inte enbart arbetsmarknadsinriktade förhållanden utan även sociala, personliga och hälsomässiga förhållanden har betydelse för att individen ska bli redo för arbete, exempelvis tilltro till den egna förmågan, kontinuitet och stöd från nätverk. BIP-forskningen visar också att individens progression förstärks med parallella insatser jämfört med om insatserna läggs efter varandra. Vidare att byte av coach/stödperson har en negativ effekt för individens möjligheter att nå arbete.

Supported Employment, liksom vidareutvecklingen Individual Placement and Support, är arbetsmetoder som används för personer som behöver extra stöd för att kunna återgå till eller få ett arbete, exempelvis vid arbetslivsinriktad rehabilitering, daglig verksamhet eller jobbcoachning.⁴ Stödet är strukturerat och individanpassat och består i princip av tre områden:

- 1) Kartläggning av förmågor och intressen, yrkesmatchningar
- 2) Arbete med personliga anpassningar och handlingsplaner samt
- 3) Samarbete med och stöttning av arbetsgivare i processen.

2.3.2 Sjukskrivning och psykisk ohälsa

Psykisk ohälsa står idag för över hälften av alla längre sjukskrivningar, där stressrelaterade sjukfall är vanligast.⁵ Kvinnor har idag betydligt högre sjukfrånvaro än män, där forskningen pekar på arbetsmiljön som en tydlig orsak till detta. Den könmässiga snedfördelningen på arbetsmarknaden, med majoriteten kvinnor sysselsatta inom välfärdstjänsteproduktion, är en viktig förklaring till att kvinnor dominerar bland sjukskrivna med psykiatrisk diagnos. Ytterligare faktorer som forskningen lyfter är bristande jämställdhet gällande obetalt arbete i hemmet, något som förstärker den totala arbetsbelastningen för framför allt kvinnor, liksom ojämlikhet gällande löner.⁶

Forskning visar att psykiatriska diagnoser leder till långvariga sjukskrivningar, där framför allt utmattningssyndrom sticker ut. Mellan 2010 och 2016 ökade sjukfrånvaron i psykiatriska diagnoser bland kvinnor och på grund av stressrelaterad psykisk ohälsa. Efter pandemin ökar åter sjukfrånvaron på grund av stressrelaterad psykisk ohälsa. Den stressrelaterade psykiska ohälsan för kvinnor står idag för fler av de pågående sjukfallen än alla andra psykiatriska diagnoser tillsammans. Då det fortfarande finns kunskapsluckor kring vilka rehabiliteringsinsatser som fungerar för sjukskrivna med psykisk ohälsa har Försäkringskassan, tillsammans med andra aktörer, startat ett kunskapsforum för samordnad kunskapsspridning om stöd/rehabilitering i samband med psykisk ohälsa.⁷

³ Vaeksthusets forskningscentrum (2019). *What effects Job Prospects. The Employability Indicator Project*. November 2019

⁴ Misa kompetens. *Om arbetsmetoden Supported Employment*. <https://misakompetens.se/metoderna/supported-employment>. Hämtad 2024-05-26 kl. 10.05

⁵ Försäkringskassan (2023). *Försäkringskassans lägesrapport. Psykisk ohälsa i dagens arbetsliv*. <https://www.forsakringskassan.se/download/18.81129cb18ae7de7897208/1700234042956/psykisk-ohalsa-i-dagens-arbetsliv-lagesrapport-2023.pdf> Hämtad 2024-05-06 kl. 11.04

⁶ Arbetsmiljöverket (2017). *Organisera för en jämställd arbetsmiljö – från ord till handling*. En vitbok från Arbetsmiljöverkets regeringsuppdrag "Kvinnors arbetsmiljö" 2011–2016. Stockholm: Arbetsmiljöverket; 2017. Rapport 2017:6.

⁷ Försäkringskassan (2022). *Stärkt samarbete för stöd vid psykisk ohälsa*. <https://www.forsakringskassan.se/nyhetsarkiv/nyheter-press/2022-10-04-starkt-samarbete-for-stod-vid-psykisk-ohalsa>. Hämtad 2024-05-13 kl. 15.59.

2.3.3 Ekonomisk samverkan i samordningsförbund

Samordningsförbund är en samverkan mellan kommuner, regioner, arbetsförmedling och försäkringskassa som funnits sedan 2004. Parterna finansierar gemensamt insatser för personer som behöver ett samordnat stöd från flera aktörer, i syfte att de ska kunna förbättra eller återfå sin förmåga till förvärvsarbete. Förbunden stödjer också aktiviteter som syftar till att samverkan mellan parterna ska fungera mer effektivt. Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) fick 2017 i uppdrag av regeringen att utvärdera samordningsförbundens organisering och verksamhet.⁸

ISF:s första delrapport (2019) pekar på en utbredd uppfattning om att de statliga myndigheternas vilja/förmåga att bidra med medarbetare i samverkan har minskat. Antalet remitteringar från de statliga myndigheterna har minskat sedan hösten 2019, samtidigt som det inte finns något som tyder på att antalet individer som behöver samordnad rehabilitering har minskat menar ISF. Det har också visat sig vara svårt att bemanna samverkansteamerna med personer från de statliga myndigheterna. Försäkringskassans reviderade riktlinjer 2018 har tolkats olika lokalt och Försäkringskassans medarbetare har i vissa fall fått en snävare roll än tidigare.⁹ Detta kan i sin tur påverka samverkan i förbunden och de individer som är i behov av samordnad rehabilitering menar ISF som rekommenderar en översyn av hur de statliga myndigheternas uppdrag att samverka är formulerat. Samordningsförbundens legitimitet och effektivitet kan hotas om inte alla parter medverkar till samordningen på ett likvärdigt sätt menar ISF.

Samordningsförbunden har blivit större men färre sedan 2010.¹⁰ Den årliga tilldelningen av finansiella medel ska därför räcka till ett större befolkningsunderlag än tidigare. Samtidigt har den statliga tilldelningen av medel legat stilla på samma nivå sedan 2016. Andra källor till medel, såsom Europeiska Socialfonden (ESF) har i stället blivit allt viktigare inkomstkällor för förbunden. Ytterligare en förändring inom förbunden är att de individbaserade insatserna minskar och de strukturövergripande insatserna för att förbättra samverkan ökar. Det innebär att allt färre individer får ta del av förbundens insatser, där antalet individer nästan halverats sedan 2014. I stället satsar förbunden på strukturövergripande insatser för att förbättra samverkan.

ISF:s utvärdering (2023) visar att teamens samordnade stöd leder till att individerna ser mer positivt på sina möjligheter att få arbete och bli självförsörjande, liksom på livet i allmänhet än de som inte har träffat ett team. Inspektionen drar slutsatsen att det kan vara ett viktigt första steg för individer som står långt från arbetsmarknaden. Resultat från Malmökraften visar att de individer som fick samordnat stöd har fått subventionerade anställningar och nystartsjobb i högre utsträckning än i kontrollgruppen. ISF drar slutsatsen att det behövs fler effektutvärderingar av samordningsförbundens finansierade insatser men att det i dagsläget saknas ett heltäckande uppföljningssystem som gör detta möjligt.

---

⁸ ISF (2023). *Sammanfattning av Rapport 2023:2. Samordnat stöd gör skillnad. En analys av samordningsförbundens verksamhet på individnivå.*

⁹ ISF (2019). *Sammanfattning av Rapport 2019:1. Samordningsförbundens organisering och verksamhet. En granskning av förbund för finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser.*
<https://isf.se/download/18.6e75aae16a591304891f1f5/1565330422296/Samordningsf%C3%B6rbundens%20organisering%20och%20verksamhet-ISF-sammanfattning-2019-01.pdf> Hämtad 2024-05-06 kl. 12.16

¹⁰ ISF (2023).

3. HUVUDSAKLIGA INSATSER VID ÄLV & KUST

I detta kapitel beskrivs kort huvudsakliga insatser som riktas till individer vid Älv & Kust, projekt Gränsgångare samt intern statistik gällande remissantal och resultat. Redovisningen bygger på intervjuer med remittenter, intern statistik och dokumentation samt samtal med ansvariga på Älv och Kust.

3.1 Huvudsakliga insatser

Nedan beskrivs de huvudsakliga insatser inom ramen för Älv & Kust som utvärderingen fokuserar på.

3.1.1 Genomlysning i BIP-team

Samordnaren vid Älv & Kust håller samman fyra BIP-team, Ale, Kungälv, Stenungsund/Tjörn samt Öckerö, där representanter från hälso- och sjukvården, Arbetsförmedlingen och kommunen deltar.ⁱ Försäkringskassan kan kontaktas för avidentifierad information. Representanterna träffas en gång i månaden för att diskutera anmälningar om genomlysning samt vid behov remisser till Samverkansteamet från förbundets medlemsparter. Genomlysning sker vid ett tillfälle för individer som är i behov av en samordnad planering framåt och erbjuder:

1. Stöd i utmanande individärenden för att kunna planera för nästa steg i en rehabiliteringsprocess tillsammans med en individ.
2. Möjligheten att träffa flera parter vid ett och samma tillfälle och därmed korta ledtider och förhindra rundgång.
3. Möjlighet att belysa en problematik på flera nivåer och öka den egna kunskapen.¹¹

Under BIP-mötet erbjuds remittenten möjlighet att presentera ärendet och sin frågeställning. Även individen som ärendet gäller har möjlighet att närvara vid genomlysningen om hen så önskar. Representanterna i teamet har inför mötet tagit fram information om tidigare åtgärder och insatser för individen som utgångspunkt för diskussionerna. Förutsättningen är att det finns ett underskrivet samtycke från den berörda personen som diskussionerna gäller. Tanken är att parterna gemensamt kommer överens om nästa lämpliga steg för individen.

En genomlysning kan också resultera i en remiss till Samverkansteamet om man kommit fram till att individen behöver samordnande insatser mot arbete eller studier, på en mer förberedande nivå än vad ordinarie myndighetssamverkan kan erbjuda.

3.1.2 Samverkansteamet – projekt Gränsgångare

Samverkansteamet är ett tvärprofessionellt team som arbetar tillsammans med individen för samordning, coachning och stödinsatser för att gå i riktning mot arbete/studier. Deltagarna har oftast varit i kontakt med flera myndigheter under lång tid utan att nå framgång i sin väg mot arbete. För remiss till Samverkansteamet görs en helhetsbedömning av individens situation utifrån följande kriterier:

- Personen ska vara mellan 16 och 64 år, dock prioriteras målgrupp 16 - 29 år vid kösituationer.
- Personen ska vara folkbokförd i någon av förbundets medlemskommuner
- Personen behöver samordnat stöd av flera myndigheter

---

¹¹ <https://www.alvokust.se/page-valt.php?sida=52&inID=838>

- Personen behöver arbetslivsinriktad rehabilitering där det långsiktiga målet är arbete eller studier vilket bör vara möjligt att uppnå i någon omfattning inom ett år.
- Personen har motivation och förmåga att delta och närvara på möten och kan kommunicera med oss via telefon, sms eller mejl.
- Personen har, i den mån det har varit möjligt, etablerat nödvändiga vårdkontakter.
- Personen har inte ett aktivt missbruk.

Arbetsprocessen i Samverkansteamet utgår från insikter som framkommit av BIP-forskningen - Beskaeftigelse Indikator Projekt, som bedrivits vid Vaeksthuset i Danmark kring anställningsbarhet.¹² Det innebär en process som präglas av tilltro till individen, parallella processer, handledarkontinuitet och aktiviteter utan glapp.¹³ Även om varje deltagare har en rehabvägledare som ansvarar för stöd till individen, kontakt med remittenter och aktiviteter så arbetar teamet gemensamt och diskuterar vilka åtgärder som kan fungera, när och i vilken omfattning för respektive individ. Arbetsmetoder som teamet använder sig av är bland andra Supported Employment som beskrivs under avsnitt 2.3.1.

Kort kan processen efter deltagarens inskrivning sägas bestå av kartläggning av behov och situation, matchning/ arbetsträning samt avslut. Med avslut avses enligt uppsatta mål att individen har en planering framåt med stöttning från ordinarie verksamhet och har närmat sig arbetsmarknaden för att exempelvis fortsätta i praktik, övergå till det förstärkta samarbetet mellan arbetsförmedling och försäkringskassa eller någon form av arbete eller studier. Slutdokumentation med rekommendationer skickas då till remittenten. Alternativt kan kartläggningen visa att personen saknar arbetsförmåga och därmed bör slussas till andra former av ersättningar, såsom aktivitetsersättning eller varaktig sjukersättning.¹⁴ Om deltagaren på ett väldigt tidigt stadium inte visar sig vara motiverad eller av andra skäl inte kan delta i insatserna kontaktas remittenter för en överenskommelse om avslut. I projekt Gränsgångares "Förväntansdokument" framgår tydligt vad deltagaren kan förvänta sig men också vad teamet förväntar sig av deltagaren.¹⁵

För Älv & Kust, precis som för många andra samordningsförbund, har Europeiska socialfonden varit en källa till finansiering av de insatser som görs på individnivå. I och uppstart av ESF-projektet Gränsgångare – för alla människors rätt till arbete 2023 arbetar operativt inlånad personal på förbundet med deltagare. Fem coacher från kommunernas arbetsmarknadsenheter arbetar 50 procent i Samverkansteamet med samma metoder som övriga rehabvägledare och med samma samordnare som övriga teamet. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har en person på plats på förbundet varje vecka för att kunna ge konsultativt stöd kring regler och specifika frågor som kan uppstå. Gränsgångare är ett samlingsbegrepp för professionella som arbetar i organisatoriska mellanrum mellan och inom myndigheter i syfte att skapa ett samordnat och adekvat stöd för individer som annars riskerar att "falla mellan stolarna".

3.2 Ökad efterfrågan på samordnat stöd

Antalet remisser till Älv och kust har ständigt ökat sedan 2021 vilket framgår av tabell 2 som visar på intern statistik.

¹² Vaeksthusets forskningscentrum (2019).

¹³ Årsberättelse 2023. Samverkansteamet Älv & kust

¹⁴ Powerpointmaterial – underlag för utvärderingen

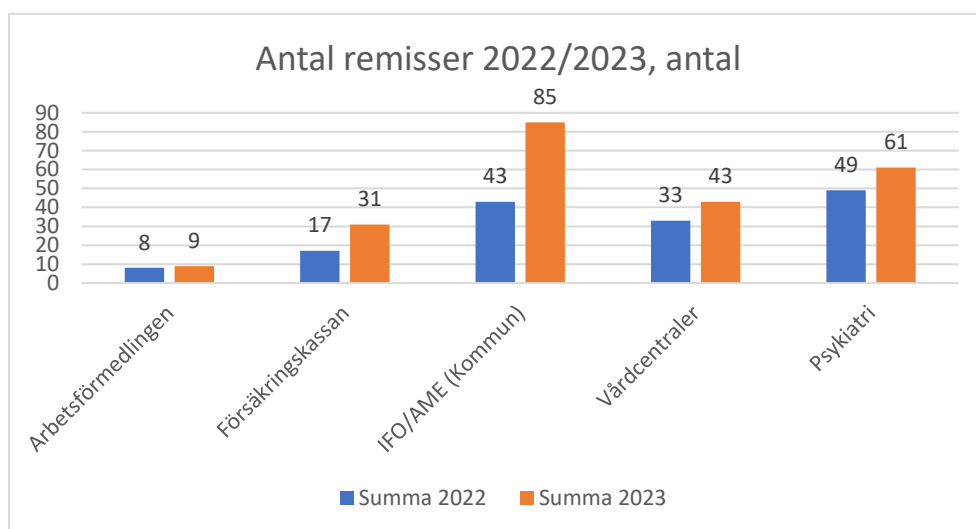
¹⁵ Förväntansdokument Älv & kust 2023-05-29

Tabell. Inkomna remisser till Älv & Kust 2021 - 2023

År	Antal inkomna remisser
2021	115
2022	150
2023	229 ¹⁶

Från 2022 till 2023 rör det sig om en ökning med 53% där framför allt kommunerna nästan fördubblat antalet remisser. Ökningen finns dock även inom hälso- och sjukvården (psykiatri, primärvård) och Försäkringskassan medan remisser från Arbetsförmedlingen ökat minimalt, se diagram 1.

Diagram 1. Antalet remisser från förbundets medlemmar 2022 och 2023

Trots samordningsförbundets prioritering av unga under 30 år är remissflödet betydligt större för personer över 30 år som både 2022 och 2023 utgjorde cirka tre fjärdedelar av remisserna. Ökningen har alltså skett parallellt för båda målgrupperna.¹⁷

Fördelat på kommunnivå har samtliga kommuner inom förbundet förutom Öckerö ökat remisskrivandet markant med mellan 50 och 76 procent från 2022 till 2023. Öckerö har en 17-procentig minskning av antalet skrivna remisser, framför allt från psykiatrin. Fordelat på kvinnor och män är det tydligt att betydligt fler kvinnor än män har remitterats under 2023 från alla parter förutom Arbetsförmedlingen som främst remitterat män. En nyligen genomförd analys av deltagarnas diagnosgrupper visar att psykisk ohälsa är den vanligaste diagnosen bland inskrivna i Samverkansteamet och att andelen deltagare med utmattningsproblematik nästan har fördubblats från 2022 till och med februari 2024. Andelen var där 9,3% 2022 och 17,3 % i februari 2024, vilket också har uppmärksammats av ansvariga och personal inom Älv & Kust.

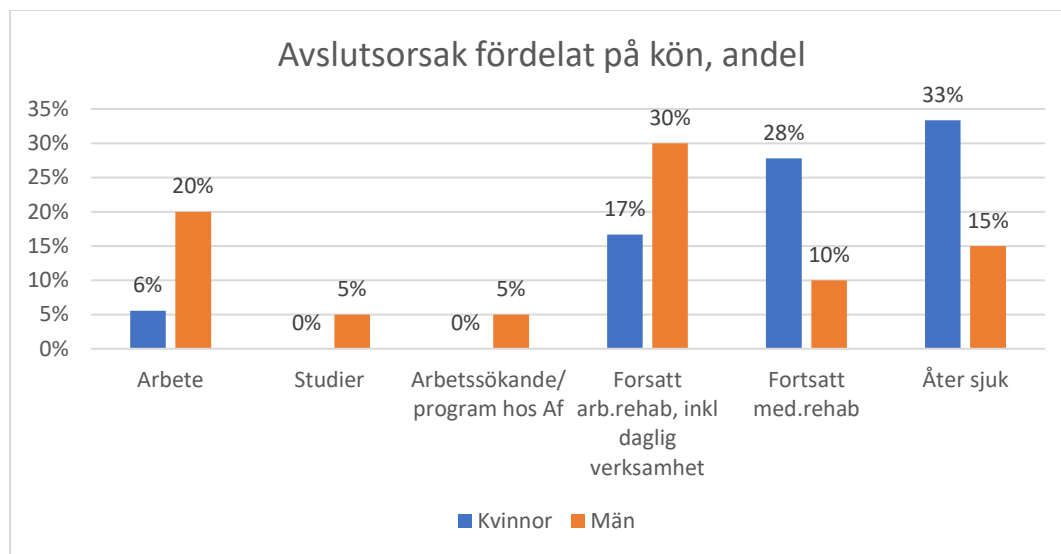
¹⁶ Av remisserna 2023 var 184 remisser till Samverkansteamet och 45 för genomlysningar.

¹⁷ I något större utsträckning för personer över 30 år.

I och med projekt Gränsgångare så har Älv och kust fördubblat sin kapacitet sedan 2022. Samverkansteamet kunde då samtidigt arbeta med 75 personer, medan kapaciteten nu är cirka 150 personer. Trots den ökade kapaciteten ökar kötiderna hela tiden vilket talar för att resurserna inte räcker till. Orsaken till den markanta ökningen är en av frågeställningarna som denna utvärdering ska bidra till att besvara.

3.2.1 Resultat 2023

Nedanstående diagram visar avslutsorsak för avslutade 38 deltagare (18 kvinnor, 20 män) under 2023. Teamet har under flera år haft betydligt fler kvinnor än män, vilket också är mer påtagligt för deltagare över 30 år.

Av diagrammet framgår att andelen som gått till arbete/studier och arbetsökande/program hos Arbetsförmedlingen är betydligt högre för män än för kvinnor. Kvinnorna har i betydligt högre utsträckning gått till fortsatt medicinsk rehabilitering och kategorin åter sjuk. Då det rör sig om ett relativt litet antal personer, är det svårt att veta om denna trend kommer att fortsätta. Enligt statistiken är det också betydligt färre personer som avslutats till arbetsinriktad rehabilitering 2023 (24%) jämfört med 2022 (58%) vilket väcker frågor om orsakerna. I årsberättelsen för 2023 beskrivs att "att målgruppen i mindre utsträckning haft förutsättningar att gå vidare i sin arbetslivsinriktade rehabilitering" samt "andelen deltagare som avslutats till medicinsk rehabilitering och sjukdom har ökat kraftigt under året". Det är ännu för tidigt att dra slutsatser om resultaten 2023 är tillfälliga eller om det beror på andra orsaker, exempelvis en förändrad målgrupp.

Inskrivna i Samverkansteamet screenas för våld i nära relationer var tredje månad och att 70% av de inskrivna svarar jakande på någon av frågorna.¹⁸ Deltagarna har som regel inte tidigare fått besvara frågorna trots flerårig kontakt med olika myndigheter. Det kan vara intressant att följa utvecklingen över tid för att identifiera speciellt sårbara individer och grupper bland deltagarna och hur det eventuellt förändras.

¹⁸ <https://www.valdinararelationer.se/vkv/material/formular-for-att-fraga-om-vald/> Hämtat 2024-05-21 kl. 13.15

4. RESULTAT OCH ANALYS

Nedan redovisas resultatet från intervjuerna utifrån de frågeställningar som funnits för utvärderingen. I redovisningen har frågeställning 2 och 3 slagits ihop och redovisas under 4.4 Stöd till remittenterna.

4.1 Målgruppen

Beroende på var remittenten arbetar så skiljer sig också beskrivningen av målgruppen som remitteras till Älv & Kust. Gemensamt är att remisser till genomlysningarna och Samverkansteamet gäller komplexa ärenden där individen ofta har haft kontakt med olika myndigheter under många år och där det finns oklarheter kring vad som behöver göras och var problematiken ligger. Många av dem som remitteras står mycket långt från arbetsmarknaden, har varit borta från arbetsmarknaden länge eller har aldrig arbetat menar remittenterna. Ofta finns en kombination av flera olika typer av problematik såsom social problematik, smärtproblematik, misstänkt funktionsnedsättning och/eller samsjuklighet (se punkter nedan). Ofta beskrivs personer över 30 år som ”svårare och mer komplexa ärenden” och har ofta en längre tids negativa erfarenheter med sig.

- Psykisk ohälsa, stressrelaterade/utmattningsproblematik, autism, neuropsykiatriska diagnoser.
- Dubbeldiagnoser, samsjuklighet, smärta
- Långt från arbetsmarknaden – arbetslösa eller har aldrig arbetat
- Långtidssjukskrivna
- Låg funktion - funktionsnedsättningar
- Otydlig symptombild med lång historik
- Social problematik – våld i nära relationer¹⁹, misstänkt missbruk med mera

Remittenterna betonar olika grupper utifrån sin position och arbetsplats men är eniga om att de har kört fast i sin planering och att individerna är i stort behov av ett samordnat stöd. Begrepp som ”faller mellan stolarna” och ”hamnar inte rätt i systemet” lyfts under intervjuerna. En av de intervjuade beskriver de remitterade som ”spillror” som hanterats ovarsamt av systemet och som i bästa fall kan *sopas upp* och få en möjlighet att gå vidare.

De som jag remitterar är dem som har varit borta från arbetsmarknaden länge. Främst unga som haft problem hela livet och har aktivitetsersättning och behöver stöd och dem som varit sjukskrivna länge, 6-7-8 år. De har inte ens vant sig vid tanken på att vara någonstans fem dagar i veckan som Försäkringskassan kräver och då blir det ett alltför stort steg.

Det är personer som hamnat i systemet och som inte kommer loss. De hamnar inte rätt. Det finns inte någon plats i samhället som passar för dem. Det är inte riktigt Försäkringskassan inte riktigt Arbetsförmedlingen och inte riktigt socialtjänsten och däremellan finns det ingenting.

Målgruppen definieras som skör och utsatt, där individerna är vilsna och ofta har en lång rad misslyckanden bakom sig. Självkänslan och tron på den egna förmågan är låg och personerna har svårt att själva se eller tro på någon lösning på hur de ska komma vidare. Samtliga remittenter beskriver grupper och individer som inte klarar av kraven inom ordinarie verksamheter och därför behöver få en chans att rehabiliteras utifrån sina egna förutsättningar. Det innebär att

---

¹⁹ Inskrivna i Samverkansteamet screenas om våld i nära relationer var tredje månad där 70% svarar jakande på någon av frågorna.

rehabiliteringen bör ske i ett lugnare tempo, det vill säga en form av förrehabilitering till ordinarie arbetslivsinriktad rehabilitering, för att senare kunna klara av en arbetsinriktad rehabilitering inom ordinarie verksamheter.

4.2 Varför Älv & Kust?

Skälen till att remittenterna väljer Älv och kust är den komplexa situationen och att individen inte klarar de krav som det förstärkta samarbetat mellan försäkringskassa och arbetsförmedling kräver, det vill säga tio timmar i verkan. Individerna behöver rehabilitering i en långsammare takt och utifrån de individuella förutsättningarna.

När individen har stora problem och behöver "ett extra hållande". De förstår att personen är skör och inte så kapabla att de själva kan söka arbete. De klarar inte kraven från Af-FK utan behöver en låg startnivå. Samordningsförbundet är den enda aktören som erbjuder det.

Ytterligare ett skäl som nämns i relation till Samverkansteamet är engagerade medarbetare som har och tar sig tid att individanpassa stödet till deltagarna, liksom att deltagarna kan testa sig fram för att se vad de kan klara av.

Det blir ju ett naturligt steg för många som varit sjukskrivna länge och som behöver komma ut i aktiviteter men som kanske inte har rutiner på vardagen eller har möjligheten att strukturera upp det grundläggande. För dem som inte har den möjligheten så brukar det vara väldigt bra med Älv & Kust för de kan jobba så nära inpå personerna och stötta dem så mycket.

För att de kan jobba mer tätt och individanpassat och har lokala kontakter med arbetsplatser, de kan få arbetspröva, det är annars svårt att hitta. Det är oftast de svårare och mest komplexa jag skickar dit, om de har ett eget driv så kan jag lotsa dem själv. De har behov av väldigt mycket stöd och har många frågetecken som de kan utreda.

Ytterligare ett skäl till att välja samordningsförbundet är att AME i flera kommuner inte har uppdraget att arbeta med sjukskrivna utan fokuserar på personer med försörjningsstöd.

4.2.1 Fullgoda alternativ saknas

De flesta remittenterna lyfter att det saknas andra alternativ och att de personer som remitteras till Älv & Kust skulle stå helt utan stöd om inte samordningsförbundet fanns. Återigen betonas att AME inte arbetar med sjukskrivna vilket innebär att målgruppen utan möjligheten att remittera till samordningsförbundet skulle hamna i "förvar" utan möjlighet till rehabilitering.

Om samordningsförbundet inte fanns skulle jag inte kunna göra något med den gruppen alls. Det skulle inte finnas någon förrehabilitering alls om inte Försäkringskassan själva sa att det är OK. Så länge de här gränsdragningarna finns och så länge det ska vara samma format för alla, så skulle jag inte ha några möjligheter alls att plocka ut de individer som det handlar om. Det skulle bli helt tomt i kortleken över vad jag kan göra.

I ett par av kommunerna nämns AME som ett möjligt alternativ, samtidigt som remittenterna påpekar att AME har en mycket tydligare och snabbare arbetsinriktning vilket inte alla individer klarar av. På grund av de långa kötiderna till Älv & Kust har ett par remittenter också vänt sig direkt till Arbetsförmedlingen/Försäkringskassan för att förhandla fram en något lugnare rehabilitering med lägre krav. Detta har hittills fungerat menar remittenterna, dock har myndigheterna inte samma möjlighet till stöd och uppföljning som på Älv & Kust.

Det finns också remittenter som tar upp grön rehab och andra avslutade projekt av aktiverande art som tidigare gett möjligheter till stöd för individerna. För unga under 30 år finns också projekt Framsteget i Kungälv som ett alternativ. Andra möjliga alternativ som nämns är Samhall och Krami, dock beskrivs inte heller dessa som fullgoda alternativ till Älv & Kust eftersom de inte har möjlighet att ge målgruppen det stöd de kan behöva.²⁰

Det kunde varit Samhall men de är inte lika breda, man missar den fördjupade kartläggningen som samordningsförbundet gör i samråd med individen. Krami är ett alternativ, men de finns bara på få ställen. Det är i första hand för kommunens invånare och då måste vi köpa en plats.

Inom hälso- och sjukvården nämns egna grupper, samtal och aktiviteter som ett alternativ, där dock neddragningar gjort att det är idag är svårare att erbjuda sådana till patienter än tidigare.

Jag känner en frustration över att vi själva inte kan erbjuda mer gruppbehandling, aktiviteter inom psykiatri, men det hade behövts fler arbetsterapeuter och fysioterapeuter. Det hade behövts ett steg före samordningsförbundet. Jag jobbar själv med att ha möten på plats för att de ska komma ut eller gå ut med boendestödjaren för att lösa glappet.

En av kommunerna har enligt remittenten satsat på en rad olika arbetsrehabiliterande insatser. och där den intervjuade menar att hen ofta väljer dessa på grund av den långa kötiden till Älv & Kust.

4.2.2 Kötiden ett dilemma

Kö-tiden för personer över 30 år beskrivs av flera remittenter som ett hinder, då dalande motivation hos individen eller försämrad hälsa gör att kan vara svårt att vänta ett helt år. Remittenterna använder sig här av olika strategier för att förhindra att individen tappar motivationen. En strategi är att remittera i förväg, medan andra väljer att inte remittera alls och försöker samverka med arbetsförmedling/försäkringskassa, AME eller hitta egna gruppaktiviteter under väntetiden. Det finns också remittenter som ifrågasätter prioriteringen av yngre under 30 år och menar att individer över 30 år kan vara minst lika motiverade och behöva lika stort samordnat stöd.

4.3 Resultat för individen

Detta avsnitt beskrivs de resultat/lösningar som remittenterna ser hos de individer som de remitterar, liksom deras syfte med att remittera och hur de ser på resultatet i relation till tid (effektivitet).

4.3.1 Remittenternas syfte varierar

Samtliga remittenter förefaller vara väl medvetna om att Älv & Kust arbetar med arbetslivsinriktad samordnad rehabilitering. Flera av remittenterna betonar samtidigt att även om det övergripande målet är egen försörjning, helst i någon form av sysselsättning, så är detta inte alltid möjligt i praktiken. Vissa individer saknar arbetsförmåga eller har en mycket begränsad sådan. Kartläggningen på Älv & Kust blir då en möjlighet att i stället få ett underlag så att individen hamnar rätt i systemet och därmed kan få en mer varaktig försörjningsform. Det kan exempelvis vara genom LSS, aktivitetsersättning eller varaktig sjukersättning. Det är också ett resultat menar dessa remittenter.

---

²⁰²⁰ <https://www.kriminalvarden.se/om-kriminalvarden/publikationer/trycksaker/krami---vagen-till-arbete/>

Vi ser alltid stegförflyttningar och det är ofta det vi kan känna oss nöjda med. Vi har absolut sett folk komma ut till arbete men det är inte hela syftet. Det kan vara när vi är osäkra och då använder vi det som underlag för att komma ut i andra ersättningar.

Det blir ju resultat. Både att de har arbetsprövat och utvecklar arbetsförmåga. Värdefullt för mig är också att jag får dokumenterat vad de har sett och hur det fungerat. Det är ju inte så många som kommer ut i jobb men jag får dokumentation blir ett viktigt steg, exempelvis för sjukersättning. Det blir väldigt hjälpsamt i processen.

De flesta kommer ut i någon form av praktik och det är bra. En del söker till skolor och får hjälp med det och en del blir det frågan om, det blir tydligt att de inte ska arbeta och att det inte finns någon arbetsförmåga och det är dags att söka sjukersättning.

Ytterligare en aspekt som enstaka remitterter lyfter är möjligheten till ökad livskvalitet och återupprättad värdighet genom att teamet förmedlar hopp, tilltro och möjlighet att se de egna resurser som finns hos individen.

Det viktigaste målet är att återställa människors värdighet. Det är inte alltid det yttersta målet att få dem till en anställning, det kanske inte är möjligt, utan en del ska få livskvalitet som de förtjänar. Att man får vara så dålig och ändå få vara föremål för något som driver framåt.

4.3.2 Olika former av resultat

Hur remittenterna beskriver resultaten för individerna varierar; dels utifrån syftet med remissen, dels beroende på arbetsplats och personliga erfarenheter. Några aspekter som remittenterna betonar som viktigt stöd till individerna som remitteras till Samverkansteamet är följande:

- En mjukstart som ger ett sammanhang, med möjligheter att komma i gång i aktiviteter och skapa strukturer i vardagen efter lång tids bortavaro.
- Möjlighet att bygga en förtroendefull relation till rehabvägledaren, bli sedd och lyssnad på.
- Ett individuellt anpassat stöd efter individernas förutsättningar och förmåga som successivt kan byggas på.
- Hopp och ökad självkänsla genom att individen får möjlighet att testa sig fram via kartläggningen, aktiviteter och arbetsträningsplatser.
- Hjälp med myndighetskontakter utifrån behov.

Flera remittenter använder begrepp som "spindeln i nätet" eller "helhetsgrepp" när de beskriver det stöd som individerna får och som de menar leder dem framåt. Gemensamt är att individen får stöd inom olika områden av livet och i vissa fall även ett utökat kontaktnät.

Just den här spindeln- i nätet funktionen. Det kom fram att hen hade en tuff barndom och då kopplade vi på en psykolog och nu ska hen testa en annan arbetsplats inom hens intresseområde. De tar kontakt med vård och hjälper till att söka boendestöd eller kontaktperson, de har en helhetsbild. Eller hjälper till att söka gymkort som Försäkringskassan kan betala. De fångar upp många delar.

Ett helhetsgrepp på personens livssituation. Att man tar med fler parametrar, hinder och resurser Att man jobbar i mellanrummen för vi myndigheter håller ju på våra ramar men personen hamnar ju ofta mellan dem i utanförskap.

Remittenter med lång erfarenhet av att remittera menar att det inte är ovanligt att remitterade personer har kommit tillbaka till dem eftersom det inte har fungerat. Orsaken kan ha varit bristande motivation hos personen, svårigheter att komma i kontakt med personen eller att hen inte levt upp till de krav som finns på Älv & Kust. De vanligast nämnda resultaten är dock att individen rustats på olika sätt och därmed också närmar sig arbetsmarknaden. När individen har övergått till det förstärkta samarbetat mellan arbetsförmedling och försäkringskassa har remittenterna i vissa fall tappat kontakten med dem om individen inte fortsätter med vårdkontakter eller försörjningsstöd. Ett mindre antal personer har också fortsatt på sin arbetsträningsplats efter avslut på Älv & Kust eller kommit ut i anställning.

De flesta går vidare via en insats på Arbetsförmedlingen och är väl förberedda på det och klarar av kraven som ställs, nivån, tiden och Af:s krav. De flesta är rustade efter att ha varit på samordningsförbundet.

Jag har goda resultat på dem som jag har remitterat och där jag trott att det var möjligt så har det också varit möjligt och de har en arbetsförmåga. Nu tycker jag att de handläggarna är djäkligt effektiva och snabbt hittar arbetsträningsplatser.

Jag ser skillnad i individens framåtanda och hopp och motivation. Man har fått lite koll på vem man själv är och vad man behöver, fått lite kontakter som gör att man inte känner sig så ensam och utsatt.

Det är ett varierande resultat som remittenterna beskriver, men där de flesta menar att det gått framåt på något område för individerna. I och med detta har de också närmat sig arbetsmarknaden om de bedöms ha någon arbetsförmåga. Även för individer som helt eller delvis sakna arbetsförmåga är resultatet att de får en chans att gå vidare mot en varaktigare försörjningsform menar remittenterna, även om denna inte är en anställning. Det finns exempel på solskenshistorier som visar på att det främst gäller att hitta rätt arbetsplats där individen kan komma till sin rätt menar intervjupersoner som betonar vikten av att få testa sig fram utifrån sina förutsättningar.

4.3.3 Tiden är rimlig

Under intervjuerna tillfrågades remittenterna om hur de såg på uppnådda resultat i relation till den tid det tar för att uppnå dem. Majoriteten menar att med tanke på den målgrupp de remitterar till Älv & Kust så är tiden rimlig och att det är ineffektivt att forcera individerna in i något som gör att de återigen misslyckas. Möjligheten att bygga en tillitsfull relation, återupprätta självkänslan och testa sig fram beskrevs av vissa remittenter som mer effektivt på lång sikt. Dock nämner enstaka remittenter att det tidigare kunde vara alltför långa inskrivningstider, vilket inte alltid är en fördel för individen. Effektiviteten har nu ökat menar de flesta av de intervjuade.

Jag upplever att de har gjort en förändring och har striktare krav nu, att man ska vara motiverad och remitteras dit med rätt syfte och klara en aktivitet och närma sig arbetsmarknaden. Tidigare så var det kanske lite lägre krav. Jag tänker spontant att de personer som var där på en timme i veckan, kanske var fel personer och står alltför långt ifrån [arbetsmarknaden]. Nu ska man ju tänka tillbaka till arbete så fort som möjligt. Jag tycker tiden är rimlig och det är bra med viss typ av krav.

Tiden är rimlig. Jag lägger ingen önskevärdering för jag vet vad det handlar om. Det är ofta de behöver en slags transformationsprocess, en inre resa parallellt. De har väldigt ofta identifierat sig

med en sjukdom eller är vana att bli omhändertagna att det tar tid för dem att tro att de kapabla. Eller att hantera obehag, smärta. Det är långa processer.

Två av de intervjuade menar att samma resultat förmodligen hade kunnat uppnås snabbare, men säger samtidigt att det är en bedömningsfråga och att de också litar på Älv & Kust. En begränsning av tiden i Samverkansteamet lyfts som önskvärd.

Jag skulle nog säga att man kan uppnå de resultaten snabbare skulle jag tro. Jag tror man kan ta lite snabbare och större steg för att effektivisera i vissa fall.

Det tar ju väldigt lång tid, men det beror ju på vilken grupp man skickar dit. Det kan ju upplevas alldeles för mycket omhändertagande, kanske för långsamt framåt. Vissa kanske inte klarar det men då kanske man skulle avsluta.

Generellt kan upplevelsen av resultatet sägas bero på vilka förväntningar som remittenten har haft från början och syftet med remissen. Det finns solskensberättelser om personer som kommit ut i anställning trots att remittenten inte förväntat sig något liknande. Återigen betonas då betydelsen av att "hamna rätt", att få testa sig fram för att hitta en plats som motsvarar förutsättningarna.

4.3.2 Betydelse för individen

Remittenterna tillfrågades om vad de upplevde som den största betydelsen för de personer som remitteras till Älv & Kust. Svaren kan delas in i teman och speglar också det stöd som remittenterna upplever att individerna får från samordningsförbundet.

Tillitsfulla relationer som väcker hopp

Tillitsfulla relationer kan sägas vara ett samlingsbegrepp på det arbetssätt som Samverkansteamet arbetar utifrån och som utgår från individens förutsättningar och möjligheter. Remittenterna beskriver det i termer av att få ett sammanhang, bli sedd och lyssnad på, få någon som "går bredvid, stöttar" och förmedlar hopp till individen. I BIP-metoden finns tankar om kontinuitet och att någon som tror på dig har stor betydelse för individens eget driv framåt.

Jag tror det har stor betydelse för individerna för man hamnar i ett sammanhang och går du sjukskriven länge så tappar man det. De får börja aktivera sig och börja göra nytta. Betydelsen är att bryta mönstret och de får stöd i att skapa en struktur och blir redo för en arbetsplats. Det kan bli tydligt för dem att de har förmågor som de glömt bort under sjukskrivningen.

Här är personer som man undrar hur det ska gå. De har ofta stora funktionsnedsättningar och låg självkänsla. Samordningsförbundet är jätteviktigt för där de kan de känna att här kan jag vara som jag är och ändå någon som jobbar med mig. De kan inte se hur det ska gå till att komma ut i arbetslivet och teamet är jättebra på att stärka dem och ge dem en fair chans.

Öppnar nya vägar/nya insikter

Flera remittenter lyfter att rehabvägledarna genom att bygga nära relationer kan kartlägga individernas livssituation och därmed också bidra till en ökad förståelse hos individen för egna resurser och förmågor. Genom detta är det också lättare att visa på nya möjligheter. En av remittenterna berättar om en ungdom som aldrig arbetat och inte själv kunde se att hen skulle kunna göra det. Hen fick testa olika arbetsträningsplatser och kunde så småningom hitta en arbetsplats och arbetsuppgifter som gjorde att hen fick en anställning. Ett dilemma för individerna kan vara att de själva vill arbeta och komma vidare men inte kan se hur detta ska vara möjligt.

De får en kontakt och tillitsfull relation. Samordningsförbundet öppnar upp nya vägar för individen, de kan se var de kan gå. De skapar tillit och visar på olika valmöjligheter.

Vägledning/stöttning framåt

Fem av remittenterna nämner vägledning som den största betydelsen för individen. Med detta avses dels att rehabvägledaren kan föreslå lösningar för individen utifrån förutsättningar och intressen, dels också att fortsätta uppmuntra och peppa när det känns tungt. Detta gäller inte bara utbildning och arbete utan bidrag inom flera områden som kan vara viktiga för individen, exempelvis hälsa/träning, boendestöd, vårdkontakter med mera.

De förstår inte själva vad de ska göra och hur mycket de inte ska göra. Det där med att sortera ut förväntningar, vad ska utföras, hur mycket kan jag pausa och vila [på en arbetsplats]? Det är en stor del för vägledaren att få individen att förstå att du har du inte de kraven som gjorde att du gick in i väggen, utan nu får du själv hitta en grund. Någon som talar om det för dem igen och igen så att det blir ett mantra.

Jag tror det är den här vägledande funktionen där de erbjuder lösningar på alla fronter eller delar. Att få patienter som inte ser några lösningar att förstå att det finns lösningar och att de inte är ensamma i det.

Tid

Tiden beskrivs av remittenterna som en förutsättning för att individerna över huvud taget ska komma vidare. Det tar tid att bygga en förtroendefull relation till rehabvägledaren, att återupprätta självförtroendet och börja tro på de egna förmågorna igen eller att förstå varför det tidigare inte har fungerat i skola och på arbetsplatser.

Att de får tid. Många med de här problemen tar tid på sig att öppna upp, de har svårt med relationer. Här får de tid att bygga upp en relation och kan då se vilken väg de ska gå. Många är väldigt ensamma och kommer från en tuff bakgrund men de blir peppade och får lite hopp.

En sammanfattande betydelse av Älv & Kust för individerna framgår av följande citat och visar, igen, att samordningsförbundets insatser för många remitterter framstår som den enda möjligheten till rehabilitering för vissa individer och målgrupper.

Hade inte samordningsförbundet funnits så hade det inte funnits en väg ut i arbetslivet för den här målgruppen. De hade blivit sittande på avbytarbänken utan någon framtid. Och de hade inte heller kunnat kvalificera sig för en sjukersättning eftersom man inte provat allt. För individen vore det värsta. Utan samordningsförbundet finns ingen rehabpotential för den här gruppen.

4.4 Stöd till remittenterna

Två av frågeställningarna för utvärderingen gäller vilket stöd som remittenterna själva känner från Älv & Kust samt vilka problem de anser att de får lösta. Avsnittet har delats upp i flera delar utifrån teman från intervjuerna och speglar till stor del även betydelsen för de individer som remitteras.

4.4.1 Hur fungerar insatserna?

De huvudsakliga insatserna; genomlysning och Samverkansteamet fungerar till största delen bra enligt de intervjuade remittenterna. Nedan redovisas remittenternas syn på de olika insatserna.

Genomlysningarna

Genomlysningarna och samverkan i BIP-forumet beskrivs olika av remittenterna, dock huvudsakligen i positiva ordalag. De remittenter som själva sitter med i ett BIP-team, liksom flera av de övriga remittenterna är oftast positiva och menar att det är ett utmärkt forum för att diskutera komplexa ärenden och gemensamt komma med förslag om vad nästa steg bör vara för individen. Kompetensen i teamet beskrivs som hög och med olika infallsvinklar. Personal som deltar i teamet lär också känna varandra vilket underlättar samverkan även i andra sammanhang. Samverkan i teamet beskrivs i regel som mycket god.

BIP-teamen är ett utmärkt forum. Vi sitter med individer som har så komplex problematik och som varit aktuella hos alla, men vi sitter med en bit var. När alla får berätta och man får en helhetsbild av individens livs- och hälsosituation så är det också lättare att se vilken väg man ska ta för att komma vidare. Jag kan inte se att vi kan få den samlade bilden någonstans än genom genomlysningarna.

Jag tycker att den kompetens som sitter i BIP-teamet är helt fantastiskt och det är väldigt fint att kunna bolla ärenden där man oftast har fastnat. Det blir också enklare kontaktvägar om man har en enkel fråga. Det kan också vara så att jag lyssnar på ett ärende från en grannkommun och får lite inspiration på lösningar.

Det finns ett mindre antal remittenter som inte upplevt att resultatet blivit det förväntade eller att det är olika hur det fungerat i BIP-teamen. Orsakerna varierar och handlar dels om att deltagarna i teamet inte utgått från remittentens frågeställningar när de tagit fram information om personen, att personal/behandlare från rätt instans har varit frånvarande vid mötet²¹, eller att ingen har velat överta ärendet trots att man kommit fram till vad som behövs göras. En remittent menar att det sistnämnda blivit allt vanligare medan andra remittenter säger tvärtom.

De jag har remitterat dit känns inte som det gett något. Diffusa svar. Det marknadsförs som att alla myndigheter kan gå in och titta på vad man kan göra men det känns ändå som... det är många personer inblandade men ingen som är villig att ta på sig ansvaret utan det faller tillbaka på den som remitterat. Jag har fortfarande inte svar på frågan för att ingen vet hur man hjälper personen.

Det fanns en kreativitet och en lust att hjälpa tidigare [i teamet]. Nu vet jag inte vad jag tycker. Det finns en tendens att det alltid är någon annan som ska göra något. Men samordningsförbundet ska ju stå fritt från det där att någon annan ska göra det, utan vi ska göra det tillsammans.

Det finns också ett fåtal remittenter som menar att de inte känt behov av genomlysning, oftast för att de arbetat länge på tjänsten och redan har kontakter inom övriga myndigheter som de kan kontakta direkt. En av remittenterna menar att arbetsplatsen tidigare hade svårt att förstå skillnaden mellan genomlysning och Samverkansteamet men att detta klargjordes när samordnaren från Älv & Kust besökte arbetsplatsen och informerade. Denna remittent efterlyser regelbundna besök från samordnaren då det är stor omsättning på personal.

En faktor som lyfts som mindre positiv gällande genomlysningarna är att Försäkringskassan inte längre deltar i BIP-mötena. Flera remittenter lyfter avsaknaden av ett viktigt perspektiv då

---

²¹ Representanterna i BIP-teamen är fasta

diskussionerna ofta kan handla om regler för sjukskrivning och varaktig sjukersättning. Samtidigt påpekar intervjupersoner att många av deltagarna i BIP-teamen tidigare har arbetat på Försäkringskassan och kan tillföra kunskap den vägen.

Det är en stor nackdel att Försäkringskassan inte är med. Det hade varit lättare om vi gjort en gemensam planering. Ibland får jag kontakta Försäkringskassan och fråga hur det ser ut.

Ytterligare en faktor som lyfts av en av remittenterna är att det ibland kan bli stora geografiska avstånd mellan arbetsplats och relevant BIP-team eftersom de statliga myndigheterna kan ha större upptagningsområden än kommun- och sjukvården. Det innebär att den lokala kännedomen hos myndigheten i vissa fall är låg och att det därför blir ännu viktigare att rätt representant från socialtjänst och hälso- och sjukvården deltar.

Samverkansteamet

Samtliga intervjupersoner har remitterat ett antal personer till Samverkansteamet på Älv och kust. Generellt sett är de intervjuade nöjda med återkopplingen, både från samordnare och rehabvägledare även om enstaka undantag nämns. Remittenterna uppskattar att få återkoppling om att remissen tagits emot och information om kötiden, med reservation för att kötiden upplevs för lång.

Återkopplingen från rehabvägledarna beskrivs, med enstaka undantag, som god, med möten, telefonsamtal och mejl med uppdateringar och frågor. Frekvensen varierar utifrån behov och kontakten kunde initieras av båda parter. De intervjuade poängterar dock att de känner sig trygga med att rehabvägledaren kontakter dem om något, positivt eller negativt, inträffar. Positiva aspekter som de intervjuade lyfter gällande samverkan var personalens lättillgänglighet, att samverkan fungerar enkelt och att de känner en trygghet i att personalen arbetar för att föra deltagarna närmare arbetsmarknaden.

Jag har mycket kontakt med dem som jobbar med dem som jag remitterat. De hör av sig till mig med jämna mellanrum (ca varannan månad), dels för att hålla mig uppdaterad om hur deras planering ser ut och vilka framsteg som görs, dels för att stämna. kompletterande behandlingsbehov och om det finns frågor om nya symptom eller doser av läkemedel eller om det finns grund att utreda något.

Det finns en väldig respekt för min roll. Det är bra att vi ger varandra inte går in och petar i varandras uppdrag. Man kanske bestämmer en tid för uppföljning men då har det hänt mycket. Det finns en stor tillit och förtroende om att hör jag inget så funkar det.

Slutdokumentationen från Älv & Kust skickas enligt ansvariga samordnare till deltagare, remittenten och med deltagarens samtycke till andra involverade parter. Dokumentationen från Älv & Kust beskrivs som mycket värdefull av de intervjuade, då den dels ger information om hur individen fungerar, dels ger vägledning inför nästa steg. Enstaka intervjupersoner efterlyser dokumentationen, även om de inte varit huvudremittent.

Behov av förtydliganden

Majoriteten av de intervjuade remittenterna har god kunskap om Älv & Kust och har remitterat under många år. Trots detta förefaller det råda vissa missförstånd gällande projekt Gränsgångare, främst gällande målgrupp och vilka parter som kan remittera dit. Kommentarer om att projektet bara

rör personer med aktivitetsersättning, att bara kommunen kan remittera, eller att det är rörigt med en person som arbetar både i projektet och på kommunen (AME-coach) nämns i sammanhanget.

Det finns också en efterfrågan på mer information om Älv & Kusts projekt, kompetens, aktiviteter och vad samordningsförbundet kan erbjuda, speciellt från remittenter baserade i Göteborg, men också från enheter med mycket nyanställd personal inom socialtjänsten.

En av de intervjuade lyfter att remissen som ska fyllas i till Älv & Kust är utformad efter socialtjänstens behov och att det kan vara svårt för sjukvården att veta vilken typ av information som efterfrågas, speciellt för nya remittenter. Denna intervjuperson efterlyser fler underrubriker i remissen och förtydliganden av efterfrågad information.

4.4.2 Hur beskrivs stödet?

Möjligheten att över huvud taget remittera till förbundet beskrivs som en lättnad och ett stort stöd av de intervjuade remittenterna men även andra teman framkommer. Dessa teman speglar väl den betydelse för egen del som remittenterna tillskriver Älv & Kust.

Ger stöd till individen som remittenten inte själv kan göra

De intervjuade betonar ofta att stödet i Samverkansteamet är av ett slag som de själva inte har möjlighet att ge. Det handlar om att träffa individen ofta, att avsätta tid för att stötta på många olika sätt, exempelvis följa med på läkarbesök, studiebesök eller ut på arbetsträningsplatser. Vetskapen om och förtroendet för att Älv & Kust gör detta på ett bra och strukturerat sätt avlastar remittenten så att hen får tid för egna ärenden. Inom detta tema finns också vetskapen om att rehabvägledarna kontaktar remittenten med uppdatering och om något händer som kräver diskussion.

Vägledarna lär känna dem som jag inte kan. Jag har inte alltid träffats dem och ska helst inte träffa dem för att spara tid. Jag kan inte uppfatta allt på ett kort digitalt möte och jag får mer information om personen via rehabvägledarna.

Det är att jag har någonstans att ta vidare alla personer annars skulle jag ha alla här. Det här är vård, skyddad verkstad, men individerna behöver någon som möter dem därute. De förstår precis hur de ska möta upp.

Eftersom det finns en viss kännedom att 'stolarna' existerar och glappet däremellan... Det här fungerar som att skapa en sorts brygga och täcka upp emellan efter bästa förmåga. Det är någon som försöker skapa kontakter till alla myndigheter och gör det mer uttalat.

Sammantaget indikerar remittenternas utsagor också att det blir effektivare att Älv & Kust skapar ett samordnat stöd än att varje handläggare själv ska försöka skapa den samverkan som behövs för varje individ som de möter, vilket tar tid som de i dagsläget inte upplever att de har.

Ett gemensamt arbete

Flera remittenter nämner också att de jobbar tillsammans och att hen försöker stötta individen på sitt sätt, men att Älv & Kust under en tidsperiod har huvudansvaret. Sjukvården kan dock stötta genom att fortsätta finnas till hands vid behov och ge insatser som rehabvägledaren eller parterna tillsammans med individen kommer fram till.

Jag känner själv stort stöd från samordningsförbundet för dem som kommer in i aktiviteter. Vi har då en gemensam plan och båda parter hjälper och stöttar personen att rehabilitera sig. Jag känner att jag har överlämnat dem i trygga händer.

Ett mer diffust stöd som lyfts i flera olika sammanhang är känslan av att inte vara ensam om att försöka hjälpa en person framåt i livet. Remittenterna betonar ofta hur de själva kör fast i försöken att hjälpa personen vidare. Känslan av att det i Älv & Kust finns en part att hitta gemensamma lösningar tillsammans med upplevs av vissa remittenter som ett stort stöd.

Ibland har vi personer med mycket stora problem i hemsituationen, ex våld och då tycker jag också jag känner ett stöd från Samordningsförbundet. Vi har samma person och vi hjälps åt att hitta lösningar. Det är olika delar. Samordningsförbundet gör så att hen kan vara på en arbetsplats och jag kan samverka med kommunen för att hitta lösningar.

Enstaka remittenter menar att det känns skönt att slippa huvudansvaret för en period och litar på att Älv & Kust hör av sig vid behov. Under tiden kan hen fokusera på andra ärenden.

Trygghet

Trygghet är ett tema som inte alltid lyfts i direkta ordalag men som genomsyrar många av intervjuerna. Med detta avses både att det finns en tillitsfull relation mellan remittenten och personal på Älv & Kust, men också att remittenten av erfarenhet vet att arbete som kommer individen till godo fortskrider.

Jag vet att har jag någon på samordningsförbundet så kommer det att hända saker. Och möjligheten att kunna bolla och kunna fråga är också mycket värt.

Ger underlag inför nästa steg

Oavsett om den intervjuade remitterat för genomlysning eller till Samverkansteamet så skapas oftast, med beskrivna undantag, värdefulla underlag inför nästa steg för individen menar remittenterna. Slutdokumentationen lyfts som ett viktigt underlag där kartläggning, bedömning och rekommendationer underlättar beslut och planering för nästa steg. Speciellt lyfts bedömningen som viktig för att kunna ansöka om LSS, aktivitetsersättning och att kunna ansöka om varaktig sjukersättning för personer som tidigare fått avslag. Remittenter betonar att alla andra möjligheter måste ha uttömts för att sådan ersättning ska kunna beviljas.

Den vägleder ju inför nästa steg för individen och det sparar enormt mycket tid för den blir ju så komprimerad och fördjupad och det hinner vi inte med på tre korta möten på XX. Det är precis vad individen behöver, att någon gör en kartläggning av hela livssituationen, resurser och nedsättningar osv. Verkligen samordnande insatser och det saknar ju vi.

Att jag kan få den där helhetsbilden som jag behöver som remittent för att kunna bestämma vad som är en rimlig behandlingsplan för den här personen. Jag behöver veta om det finns ett missbruk eller våldutsatthet. Jag behöver veta om personen varit på Arbetsförmedlingen tio gånger och vilka insatser hen fått. Jag behöver veta om Försäkringskassan dragit in sjukpenningen och på vilka grunder. Det finns inget annat sammanhang där jag kan få den information utan att ringa runt och inhämta samtycken och det hade inte fungerat.

Ansvariga för Älv & Kust uppger att de i dialog med remittenterna förtydligar att individerna provas mot arbete och inte mot andra ersättningsformer. Majoriteten av de intervjuade förefaller väl

medvetna om detta, men lyfter slutdokumentationen som ett resultat för det vidare arbetet med individen, då det också ger underlag för ansökan om andra ersättningsformer än anställning.

4.5 Ökad efterfrågan på samordnat stöd

Förklaringarna till den ökade tillströmningen av remisser som remittenterna lyfter ligger på olika nivåer såsom individuella, lokala och strukturella. Generellt kan många av de orsaker som remittenterna hänvisar till beskrivas som kedjereaktioner, där förändringar på en nivå leder till förändringar i andra led med ett ökat inflöde av remisser till Älv & Kust som följd. Detta trots att flera av de intervjuade remittenterna uppger att de inte remitterar för tillfället på grund av de långa kötiderna. Skillnaden mellan hur många personer som de enskilda remittenterna remitteras till Älv & Kust varierar mellan flera personer i veckan till enstaka eller inga alls under senare tid.

Som tidigare nämnts har Älv & Kust fördubblat kapaciteten i Samverkansteamet genom projekt Grängsgångare och ersättningen via ESF. Ökningen av de individbaserade insatserna vid Älv & Kust är en helt annan utveckling än den som tas upp av ISF i en utvärderingsrapport.²² Utvärderarna pekar där på att antalet individer som får ta del av samordningsförbundens insatser har minskat under många år och att förbunden i stället satsar alltmer på strukturinriktade insatser som att förbättra samverkan mellan parterna.

Några teman/faktorer som påverkar på lokal nivå är enligt de intervjuade följande:

- Information om insatserna vid Älv & Kust har spridit sig och gör att fler nu känner till vad samordningsförbundet gör och därmed också skickar fler remisser. Ett ökat inflöde till genomlysningar ger i sin tur fler remisser till Samverkansteamet menar vissa remittenter.
- Etableringen av rehabkoordinatorer gör att det nu finns nyckelpersoner med god kunskap om Älv & Kust som kan skriva remisser och förmedla kunskapen vidare till respektive vårdcentral eller enhet.
- Goda erfarenheter av att remittera gör att remittenterna ofta fortsätter remittera och ev. även deras kollegor.
- Arbetssituationen på arbetsplatserna är pressad, med egna köer och därmed behov att få till ett flöde. Detta gör att man remitterar snabbare till Älv & Kust, medan man tidigare först försökt hitta egna lösningar och aktiviteter för individerna.

Jag tror att ökningen beror på att man upptäckt att man inte själv behöver gräva utan kan få hjälp av genomlysningarna på Samordningsförbundet. Det ökar i sin tur inflödet i förbundet för på genomlysningen kanske man kommer fram till att Grängsgångare kan vara bra.

Andra faktorer ligger på en strukturell nivå och påverkar hur patient/klientflöden går och även mängden individer. Några av dessa är...

- Omorganiseringen av Arbetsförmedlingen som fått till följd att kommunerna fått överta vissa uppgifter vilket kan påverka både försörjningsstöd och remissflödet till Älv & Kust.
- Neddragningar inom hälso- och sjukvården (psykiatri) påverkar personalens möjligheter att själva stötta patienterna via gruppverksamheter. I detta sammanhang nämns ett ökat arbetstempo med långa kötider och behovet av att få till ett flöde. Detta kan i sin tur leda till snabbare remisser medan man tidigare provade egna lösningar först.

---

²² ISF (2023).

- Ökat antal sjukskrivningar – en ökning av psykisk ohälsa, samsjuklighet, utmattningsproblematik och neuropsykiatriska diagnoser.
- En ökad medvetenhet, baserad på forskning, att långa sjukskrivningar inte är bra för individen och att alla behöver en planering framåt.
- En ökning av personer med dålig ekonomi, delvis till följd av pandemin, men också med svårigheter att få förlängd sjukskrivning, beroende av försörjningsstöd etcetera. En av remittenterna berättar att patienter själva tar kontakt för att de inte längre har råd att vara sjukskrivna.
- Ökad medvetenhet inom kommunen om att arbete inte är möjligt för alla och att invånarna har rätt till en varaktig försörjning trots detta.

Sedan tänker jag att den neuropsykiatriska gruppen är så tydlig och har ökat och de finns ingen annanstans i samhället att göra av. Sedan tror jag att ju mer pressad man är i sitt jobb, så skickar man i väg till Älv & Kust snabbare än vad man gjorde förr för då provade man vanliga vägar först.

Jag tror att vi i större utsträckning än tidigare faktiskt försöker att få ut den här målgruppen också tidigare för att vi ser att det är bra för deras hälsa. Jag uppfattar också att kraven på att få försörjningsstöd också har ökat. Nu ställs det ganska stora krav på att de ska delta i aktiviteter.

Slutligen nämns en politisk nivå och att politiska beslut kring sjukskrivning, samhällsklimat med ändrad syn på utsatta människor kan bidra till att fler personer hamnar i utanförskap eller inte får det stöd de enligt lag har rätt till.

5. SAMMANFATTANDE REFLEKTIONER OCH REKOMMENDATIONER

I detta kapitel görs sammanfattande slutsatser kring utvärderingens resultat och utvärderaren ger slutsatser inför framtiden.

5.1 Sammanfattande slutsatser utifrån frågeställningar

I detta avsnitt görs sammanfattande slutsatser utifrån frågeställningar och områden som varit fokus för utvärderingen.

5.1.1 Sammanfattande slutsatser utifrån frågeställningar

Hur definieras målgruppen?

Den målgrupp som remittenterna beskriver förefaller sammanfalla väl med målgruppen för Älv & Kusts insatser, både till genomlysning och till Samverkansteamet. Det är personer med en komplex problematik bestående av oftast långvarig ohälsa, i många fall även en funktionsnedsättning, sociala problematik och i stort behov av samordnad rehabilitering med stöd från flera olika myndigheter. Individerna beskrivs som sköra, med låg självkänsla och långt från arbetsmarknaden, oavsett om de aldrig arbetat, är arbetslösa eller sjukskrivna. Detta innebär oftast svårigheter att komma ut i någon form av sysselsättning och där remittenterna själva inte vet hur de ska gå vidare för att stötta individen. Remittenterna betonar att det är de svåraste ärendena som de remitterar till Älv & Kust.

Vilka problem får remittenterna lösta/på vilket sätt är förbundet ett stöd?

Frågeställningarna om vilka problem som remittenterna får lösta när de remitterar till Älv & Kusts insatser samt vilket stöd de själva upplever är delvis överlappande.

De problem som remittenterna får lösta när de får stöd från förbundets insatser beskrivs av många som en unik chans för individen att få ett löpande, individuellt anpassat och lagom kravfyllt stöd. Betydelsen kan sammanfattas i tid, individanpassning, tillitsfulla relationer, hopp och insikter om lösningar. Möjligheten att testa sig fram i egen takt och utifrån egna intressen beskrivs som tydliga framgångsfaktorer. Ökat hopp och nya insatser lyfts även av IFS som ett första steg på individnivå för personer som står långt från arbetsmarknaden.²³ Även om remittenterna inte själva nämner BIP-metoden så är beskrivningen av arbetssättet och dess betydelse för individerna en spegel av indikatorer som Vaeksthusets forskning (2019) påvisat som viktig för att öka anställningsbarheten. Utvärderaren kan även utifrån beskrivningarna se inslag av Supported Employment i beskrivningarna och andra metoder. Remittenternas beskrivning av resultaten vid Älv & Kust stämmer också väl överens med IFS:s utvärdering (2023) och där individerna i många fall rustas mot ordinarie insatser och/eller studier/anställning.

Ytterligare resultat som inte är primära för samordningsförbundens syfte, men som remittenterna betonar som en viktig lösning för individen, är möjligheten till ett underlag med rekommendationer för nästa steg. Underlaget kan användas för ansökan om andra, mer varaktiga former av försörjning för individen, om det visar sig att hen inte har någon eller partiell arbetsförmåga. Framför allt för individer som riskerar indragen sjukpenning betonar remittenterna att underlaget ofta visar att alla möjligheter prövats och att ansökan om varaktig sjukersättning då kan vara enda alternativet.

Några av remittenterna ser ett mindre positivt resultat av remitteringen och menar att flera individer avbrutits och kommit tillbaka utan resultat från Älv & Kust. De förklaringar som getts är delvis att

---

²³ ISF (2023).

individerna inte är tillräckligt motiverad eller inte levt upp till de krav som finns för deltagande i teamet. Utsagorna är dock till stor del diffusa, varför utvärderaren har svårt att dra slutsatser om hur vanligt det är och om det kan finnas andra förklaringar till avbrotten.

Remittenterna upplever ett stort stöd från Älv & Kust även för egen del, dels genom att de remitterade individerna får ett kvalificerat stöd, dels genom möjligheten att samverka vilket skapar trygghet hos remittenterna. Även om det finns remittenter som har mindre goda erfarenheter så överväger de positiva erfarenheterna

Vilka alternativ finns till Älv & Kust?

Utvärderingen visar tydligt på att insatserna vid Älv & Kust är av stor betydelse, både för individerna som remitteras, liksom för remittenterna. I dagsläget saknas alternativ som ger ett motsvarande stöd för individer som inte klarar kraven inom ordinarie verksamheter. Det behövs alltså förrehabiliterande insatser. Detta är mest tydligt för individer som är sjukskrivna där AME i vissa av kommunerna enbart tar emot personer med försörjningsstöd. Men även i de fall där AME gör detta betonar den intervjuade att AME har betydligt snabbare processer och krav som individerna i målgruppen kan ha svårt att uppfylla. Undantaget förefaller vara Tjörns kommun som utvecklat olika former av aktiviteter som kan vara av intresse att undersöka närmare. Vissa remittenter har också träffat överenskommelser om en långsammare process med arbetsförmedling/försäkringskassa gällande enskilda individer, men remittenterna betonar att myndigheterna inte har samma möjligheter till stöd och uppföljning som i Samverkansteamet. Avslutade projekt har tidigare gett en liknande möjlighet till stöd men är – just – projekt som har inte implementerats i ordinarie verksamhet.

Utvärderarens slutsats är att det i dagsläget i stort sett saknas andra alternativ där ett ihållande, engagerat och samordnat stöd kan ges till målgruppen. Samverkansteamet har också utvecklat en gemensam expertkunskap på samordnat stöd som på sikt blir effektivare än att varje handläggare ska samverka med olika parter för varje enskild individ.

Vilka faktorer kan förklara det stigande remissantalet?

Behoven av samordnad rehabilitering förefaller öka i betydligt högre utsträckning än den kapacitet som Älv & Kust har i dagsläget. Det framstår som en logisk följd av strukturella förändringar såsom neddragningar inom hälso- och sjukvården och kommuner, liksom Arbetsförmedlingens omorganisation. ISF:s utvärdering²⁴ lyfter också Försäkringskassans förändrade riktlinjer 2018 som tolkats olika lokalt och fått konsekvenser för samverkan. Generellt visar utvärderingen att de statliga organisationernas vilja att delta i samverkan upplevs ha minskat under senare år och det finns svårigheter att bemanna samverkansteamerna från de statligare parterna. Samordningsförbundens legitimitet och effektivitet kan hotas om inte alla parter medverkar till samordningen på ett likvärdigt sätt menar ISF.

Utvärderingen visar att Försäkringskassan ses som en viktig part av remittenterna vars kompetens nu saknas i BIP-teamet. Det blir därmed svårt att få ta del av information som har betydelse för individen och de diskussioner som förs i teamet. De statliga myndigheternas minskade möjligheter/engagemang framstår i sammanhanget som hinder för den samverkan som tidigare ägde rum och ett framtida strukturellt hot som är svårt att hantera inom ett enskilt samordningsförbund.

---

²⁴ ISF (2019).

Andra faktorer som utvärderingen pekar på som möjliga förklaringar till det stigande remissantalet är en ökad kunskap om insatserna vid Älv & Kust, goda erfarenheter och ökad press inom verksamheterna. Det sistnämnda talar för att handläggarna blivit snabbare att remittera vidare för att få till ett flöde och minska egna köer i verksamheten.

5.1.2 Övriga slutsatser

Vid värderingen av förbundets resultat är det viktigt att ta hänsyn till den målgrupp som förbundet arbetar med. De intervjuade remittenterna berättar att de remitterar "de svåraste ärendena" till Älv & Kust, det vill säga ärenden där de själva fastnat eller känner sig osäkra på orsakerna bakom individens problem. Mot bakgrund av individernas komplexa situation beskrivs också tiden i Samverkansteamet oftast som rimlig i relation till de resultat som uppnås.

Betydelsen av begreppet effektivitet är intressant i sammanhanget då det ofta förknippas med snabbhet. Utvärderingen visar att remittenterna ofta förknippar begreppet effektivitet med motsatsen, det vill säga att de remitterade får möjlighet att testa sig fram i ett lugnare tempo men ändå vägledas mot aktiviteter och arbetsträning utifrån de egna förutsättningarna. Att forcera blir i stället ineffektivt, då det kan medföra bakslag eller misslyckande för individen. I dagsläget framstår Älv & Kust som enda möjligheten för vissa grupper och individer som annars helt skulle stå utan möjlighet till förrehabilitering och arbetsprövning.

Det senaste årets försämrade resultat är förstas oroande och det är ännu för tidigt att dra slutsatser om det är en trend eller något tillfälligt. Under 2023 tillkom ett antal nya rehabvägledare, vilket dels kan ha inneburit ett brott på kontinuiteten för vissa inskrivna deltagare, dels behov av inskolning som tar tid. Detta framstår dock inte som en tillräcklig förklaring till den stora skillnaden i resultat mellan 2022 och 2023. Ökningen i andelen deltagare som avslutas till kategorin Åter sjuk är oroande och skulle kunna tala för, om den fortsätter, för en delvis förändrad målgrupp i kombination med strukturella faktorer som neddragningar inom välfärdssektorn. Intressant att nämna i sammanhanget är att kvinnor generellt sett får färre arbetsmarknadsnära insatser än män.²⁵ En ökning av antalet kvinnor med lång tids utmattningsproblematik och brist på tidigare arbetslivsinriktad rehabilitering som troligtvis har svårare att nå arbetslivet, skulle därför kunna vara en del av förklaringen till att färre kvinnor än män går till anställning och arbetsinriktad rehab vid avslut i Älv & Kust. Intern uppföljning och analys av resultat nedbrutet på bakgrundsvariabler framstår därför som extra viktig för att förstå vilka grupper som har svårast att uppnå önskade resultat.

Remittenternas förklaringar till varför remissantalet ökat speglar samhällsutvecklingen med nedskärningar, omorganisationer/förändrade riktlinjer hos statliga myndigheter, lågkonjunktur och förskjutningen mot en utmattningsproblematik hos långtidssjukskrivna. Att kvinnor drabbas hårdare än män lyfts av Arbetsmiljöverket och i IFS rapporter och andelen inskrivna kvinnor vid Älv & Kusts insatser ökar också stadigt. Det framstår då inte som förvånande att remissantalet ökar eftersom färre individer kan få ett samordnat stöd hos enskilda myndigheter. Behovet av samordningsförbundets insatser är utan tvivel stort för individerna som får tillgång till ett team som är specialiserade på samordnad rehabilitering, liksom för remittenterna själva som blir avlastade.

---

²⁵ SOU (2020). *Arbetsförmedlingens arbete med jämställd arbetsmarknad*. Kommissionen för jämställd arbetsmarknad. Bilaga. Statens offentliga utredningar A 2020:01

5.2 Utvecklingsområden och rekommendationer

I detta avsnitt diskuteras några områden där utvärderingen identifierat utvecklingspotential och rekommendationer ges inför framtiden.

5.2.1 Glapp mellan behov och resurser

Utifrån utvärderingens resultat framstår behovet av insatserna vid Älv & Kust som mycket stora och ökande. I dagsläget räcker resurserna inte till och köerna växer. I samtal med remittenterna framkommer att många skulle vilja remittera fler individer till Älv & Kust, men avhåller sig på grund av den långa kötiden. I stället väljs ibland andra lösningar som inte upplevs ge det stöd som behövs.

Utvärderingen visar således på ett glapp mellan behov och resurser där insatserna vid Älv & Kust i dagsläget framstår enda alternativet för individer/målgrupper som är i behov av ett samordnat stöd och behöver förrehabilitering för att klara av ordinarie verksamheter. Det förefaller inte heller otroligt att behoven kommer att fortsätta öka på grund av de strukturella faktorer som tidigare beskrivits. Hur detta ökade behov ska mötas upp är därför en viktig diskussion för både förbundets styrelse och de enskilda parterna.

Rekommendationer

- För en diskussion kring hur det ökade behovet av samordnad arbetslivsinriktad rehabilitering ska kunna mötas upp. Diskussionen behöver föras i styrelsen men också hos varje enskild part.

5.2.2 Förtydligande av målgrupp

Det finns ett tydligt arbetsmarknadsinriktat syfte med insatserna vid Älv & Kust. Individerna ska prövas mot arbete och inte mot varaktig sjukersättning. Dock är frågan om varaktig sjukersättning ständigt närvarande i de dialoger som förbundet för på olika nivåer. Det framstår som rimligt att bland de individer som remitteras till Älv & Kust och är i behov av samordnat stöd också finns personer som helt eller delvis saknar arbetsförmåga. Intentionerna med arbetslivsinriktad rehabilitering blir då inte möjliga att uppfylla. Utvärderingen visar att även för målgruppen som saknar arbetsförmåga har dock insatserna vid Älv & Kust stor betydelse, då de ger en möjlighet att komma vidare i livet mot en mer varaktig (lagstadgad) försörjningsform i stället för att slussas mellan olika myndigheter. För samhället kan det finnas potentiella besparingar att göra genom att handläggartid hos flera myndigheter sparas.

Ett sätt att hantera frågan är att utgå från att individer som inte uppbär varaktig sjukersättning har en arbetsförmåga i samhällets ögon. Förhållningssättet kan användas positivt för att uppmuntra och tro på individens resurser, ett förhållningssätt som ligger väl i linje med BIP-tänkandet. Intentionen att *alla har rätt att prövas mot arbete* ger individerna en chans att testa även om resultatet blir att arbetsförmåga saknas. Solskenshistorier från intervjuerna visar också att trots att tidigare insatser hos enskilda myndigheter inte lyckats, så har det samordnade stöd som ges vid Älv & Kust möjliggjort att individen tagit steg mot arbetsmarknaden eller blivit anställd. Utvärderaren kan se ett värde i att i text tydliggöra intentionerna om allas rätt till prövning mot arbete, oavsett tidigare bedömningar hos enskilda myndigheter.

Rekommendationer

- Dokumentera intentioner och förhållningssätt gällande målgrupp på hemsidan och i andra dokument för att skapa samsyn och en gemensam begreppsapparat hos Älv & Kust och remittenter.
- Fortsätt bidra i forum med remittenter, exempelvis rehabkoordinatorerna, angående vilka personer som remitteras idag och eventuella skillnader mellan remittenternas tolkning av målgruppen.

5.2.3 Behov av information

Utvärderingen visar på en rad olika missförstånd, exempelvis kring remittering till projekt Gränsgångare, målgrupp och vilka parter som kan remittera. Det finns också önskemål om mer information om insatserna och vad Älv & Kust kan erbjuda från några av de intervjuade remittenterna. Det är rimligt att anta att behoven kan vara ännu mer uttalade hos remittenter som endast remitterat enstaka personer till Älv & Kust. Med tanke på att personal byts ut i verksamheter är information ett dilemma för Älv & Kust. Information sprids idag via rehabhandläggarna till andra handläggare, liksom via hemsidan och genom samordnarens besök i verksamheter när så önskas. Biträdande förbundschef har spridit information via chefsnätverk, dock förefaller denna inte spridits vidare i önskad omfattning. Det finns därför anledning att diskutera nya informationskanaler, former och nätverk där informationen kan spridas vidare inom respektive myndighet. Inte minst gäller detta förtydligande av projekt Gränsgångares innebörd, vilka parter som kan remittera och målgrupper för projektet.

Önskemål från remittenternas sida gällande slutdokumentation och genomlysningar förefaller delvis vara missförstånd och förväntningar som inte är möjliga att uppfylla. Återigen handlar det om information och förtydligande kring exempelvis rutiner kring vilka aktörer som slutdokumentationen skickas till, vilka representanter som sitter i BIP-teamen och syftet med genomlysningarna. I sammanhanget bör lyftas att allt ansvar inte rimligtvis kan ligga på Älv & Kust utan att även remittenter har ett ansvar för att söka information.

Rekommendationer

- Diskutera vilka andra informationskanaler som kan användas för spridning av information. Vilken information är viktigast att nå ut med för att undvika missförstånd? Går det att rikta information till vissa grupper av remittenter?
- Förtydliga på webbplatsen och i övrig information att BIP-teamen består av fasta representanter och inte beror på vilken vårdcentral eller socialtjänst som deltagaren tillhör.
- Om möjligt, förtydliga vid uppstartsmötet, vilka rutiner som gäller för slutdokumentationen, det vill säga vilka parter som får ta del av denna.

5.2.4 Intern uppföljning

I dagsläget saknas ett gemensamt nationellt uppföljningssystem för samordningsförbunden, något som ISF har påpekat.²⁶ Uppföljningen sker i stället lokalt och skiljer sig förmodligen åt mellan förbunden. Den statistik som utvärderaren har tagit del av visar på en övervikt av kvinnor i insatserna, skillnader i resultat mellan kvinnor och män, liksom eventuellt en förändrad målgrupp med inskrivna med utmattningsproblematik under det senaste året. Det vore därför intressant att regelbundet följa upp statistiken över *diagnoser*, kön, ålder och andra bakgrundsvariabler i relation till resultaten som underlag för regelbundna diskussioner inom styrelse och personalteam. Syftet är

---

²⁶ ISF (2023)

att bidra med en ökad förståelse för varför resultaten ser ut som de gör och varför skillnader uppkommer. En viktig aspekt i samtalen är även att följa statistiken över deltagare som svarar ja på någon fråga gällande våld i nära relationer. Det sistnämnda framstår som viktigt att diskutera för varje enskild myndighet, då majoriteten av de inskrivna deltagarna inte fått besvara frågor om våld i nära relationer tidigare trots en mångårig kontakt med myndigheter.

En möjlighet till uppföljning med remittenter gällande information, handläggning och resultat är att genomföra korta enkäter som besvaras efter varje avslutat ärende och fungerar som reflektion för remittenten och uppföljning för Älv & Kust.

Rekommendationer

- Komplettera nuvarande uppföljning med framför allt diagnoser och våld i nära relationer samt relatera till resultaten.
- Diskutera statistiken i styrelsen och personalteamet som en del av gemensam reflektion och ökad förståelse till varför resultaten ser ut som det gör. Finns det speciella grupper av deltagare som det fungerar bättre/sämre för, hur kan detta hanteras osv.
- Informera om resultatet på screeningen gällande våld i nära relationer och att majoriteten av deltagarna inte tidigare fått besvara dessa frågor.

REFERENSER

Arbetsmiljöverket (2017). Organisera för en jämställd arbetsmiljö – från ord till handling. En vitbok från Arbetsmiljöverkets regeringsuppdrag ”Kvinnors arbetsmiljö” 2011–2016. Stockholm: Arbetsmiljöverket; 2017. Rapport 2017:6.

Försäkringskassan (2023). *Försäkringskassans lägesrapport. Psykisk ohälsa i dagens arbetsliv.* <https://www.forsakringskassan.se/download/18.81129cb18ae7de7897208/1700234042956/psykisk-ohalsa-i-dagens-arbetsliv-lagesrapport-2023.pdf> Hämtad 2024-05-06 kl. 11.04

Försäkringskassan (2022). *Stärkt samarbete för stöd vid psykisk ohälsa.* <https://www.forsakringskassan.se/nyhetsarkiv/nyheter-press/2022-10-04-starkt-samarbete-for-stod-vid-psykisk-ohalsa>. Hämtad 2024-05-13 kl. 15.59.

Inspektionen för socialförsäkring, IFS (2023). *Sammanfattning av Rapport 2023:2. Samordnat stöd gör skillnad. En analys av samordningsförbundens verksamhet på individnivå.*

Inspektionen för socialförsäkring, IFS (2019). *Sammanfattning av Rapport 2019:1. Samordningsförbundens organisering och verksamhet. En granskning av förbund för finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser.* <https://isf.se/download/18.6e75aae16a591304891f1f5/1565330422296/Samordningsf%C3%B6rbundens%20organisering%20och%20verksamhet-ISF-sammanfattning-2019-01.pdf> Hämtad 2024-05-06 kl. 12.16

Misa kompetens. *Om arbetsmetoden Supported Employment.* <https://misakompetens.se/metoderna/supported-employment>

SOU (2020). *Arbetsförmedlingens arbete med jämställd arbetsmarknad.* Kommissionen för jämställd arbetsmarknad. Bilaga 2021-01-25. Statens offentliga utredningar A 2020:01

Vaeksthusets forskningscentrum (2019). *What effects Job Prospects. The Employability Indicator Project.* November 2019

<https://www.valdinararelationer.se/vkv/material/formular-for-att-fraga-om-vald/> Hämtat 2024-05-21 kl. 13.15

<https://www.alvokust.se/page-valt.php?sida=52&inID=838>

Intern dokumentation och statistik

Förfrågningsunderlag utvärdering

Förväntansdokument Älv & kust 2023-05-29

Intern statistik gällande remissflöden, resultat med mera

Jämförelse diagnosgrupper 2022–2024

Underlag till utvärderingen – powerpointsmaterial

Årsberättelse 2023

BILAGA 1. INTERVJUFRÅGOR REMITTENTER ÄLV & KUST

Intro med förklaring av utvärderingen och om de har några frågor.

1. Kan du kort berätta om din roll på din arbetsplats

2. Kontakt/samverkan med Samordningsförbundet Älv & kust

- Hur många har du remitterat dit? Genomlysning och/eller samverkansteamet?
- Vilken samverkan har ni kring ärendet?
- Hur fungerar samverkan tycker du? (bra/mindre bra)
- Får du någon löpande återkoppling (samverkansteamet)?
- Vet du om dina kollegor också brukar remittera dit?

3. Orsaker till att remittera till förbundet

- Kan du beskriva vilka problematik som individerna som du remitterar har?
- Varför väljer du att remittera dem just till samordningsförbundet?
- Finns det andra insatser för målgruppen som alternativ?
- Hur hade du kunnat stödja individerna om inte förbundets insatser funnits?

4. Resultat

- Vad får individerna för hjälp/stöd hos samordningsförbundet tycker du? Kan du ge några exempel där du sett tydliga resultat?
- (Finns annat eller motsvarande stöd inom andra insatser eller aktörer? (om ej svarat tidigare)
- Hur ser du på tidsaspekten – tiden som insatserna tar i relation till resultatet?
- Känner du själv att du får stöd från samordningsförbundet på något sätt? Hur i så fall?
- Är det någon skillnad om du remitterar för genomlysning eller till samverkansteamet (enbart dem som gjort detta).

5. Betydelse

- Om du skulle beskriva den viktigare betydelsen av samordningsförbundet för individerna som remitteras dit, vad skulle det vara? Vad betyder samverkansteamet för målgruppen tror du?
- Vilken betydelse har förbundets insatser för dig som remittent? (ev fråga om stöd igen om hen inte svarat på frågan tidigare).

6. Stigande antal remisser

- Under det senaste året har inflödet av remisser till Älv & kust ökat betydligt. Har du några tankar kring vad det skulle kunna bero på?